

ΟΡΘΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΜΕ ΑΡΚΟΥΔΑ ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΔΑΣΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

- Τις τελευταίες δεκαετίες το πρόβλημα προσέγγισης άγριων ζώων σε πιο ανθρωπογενή περιβάλλοντα αυξάνεται παγκοσμίως. Με την προσαρμοστικότητα που την χαρακτηρίζει, η καφέ αρκούδα πλέον ενσωματώνεται και σε πιο «ανθρωπογενή» τοπία και οικοσυστήματα. Διάφοροι παράγοντες εξυπηρετούν αυτή την συμπεριφορά, όπως η δάσωση των περιοχών εγγύς των οικισμών, η εντατικοποίηση των χρήσεων γης, οι χρονιές χαμηλής καρποφορίας και η μη ορθή διαχείριση των απορριμμάτων ή νεκρών ζώων. Όλα αυτά έκαναν την αρκούδα να προσαρμοστεί σε «νέες», εύκολα προσβάσιμες, ανθρωπογενούς προέλευσης τροφές.
- Αν μια αρκούδα προσελκυστεί από την μυρωδιά κάποιας ανθρωπογενούς προέλευσης πηγής τροφής, όπως λόγου χάρη κάποιο νεκρό ζώο ή απορρίμματα και το καταναλώσει, η κίνηση/συμπεριφορά αυτή είναι καθοριστική για να λάβει μια τροφική ανταμοιβή. Οι αρκούδες έχουν την ικανότητα εκμάθησης από μια εμπειρία και αυτή η διαδικασία αρκεί ώστε η αρκούδана αποκτήσει συμπεριφορά τροφικής «εξάρτησης».
- Η σύνδεση μεταξύ οσμητικού ερεθίσματος και τροφικής ανταμοιβής γίνεται εφόσον το ζώο κατάφερε επιτυχώς να έχει πρόσβαση σε ανθρωπογενούς προέλευσης τροφή, χωρίς καμία αρνητική εμπειρία και αρχίζει να αναπτύσσει νέα συμπεριφορικά πρότυπα ώστε να συνεχίσει να ψάχνει για τις συγκεκριμένες ανθρωπογενείς πηγές τροφής.
- Όταν χρησιμοποιούνται επανειλημμένα τέτοιες πηγές τροφής σε κοντινή απόσταση από οικισμούς (ή/και εντός), η αρκούδα συνηθίζει και εξοικειώνεται με την ανθρώπινη παρουσία και την συσχετίζει με την εύρεση τροφής. Η παρεμπόδιση της χρήσης ανθρωπογενών πηγών τροφής σε κοντινή απόσταση από τους οικισμούς ή εντός αυτών, μαζί με άλλες ενέργειες διαχείρισης/διευθέτησης, είναι κρίσιμο μέρος της πρόληψης των αλληλεπιδράσεων ανθρώπου αρκούδας.

- Άλλο αίτιο της επαφής της αρκούδας με τον άνθρωπο έχει να κάνει με την ηθολογία και τα κοινωνικά χαρακτηριστικά του είδους. Για παράδειγμα, λιγότερο κυριαρχικά, ανήλικα αρσενικά άτομα ή θηλυκά με τα μικρά τους, είναι πιθανό να χρησιμοποιήσουν περιοχές ανθρώπινης εξάπλωσης για την προστασία τους από περισσότερο κυριαρχικά άτομα.

- Η αρκούδα έχει πολύ καλή ακοή και όσφρηση και όχι τόσο καλή όραση. Επίσης έχει εξαιρετική μνήμη και αντίληψη. Αν δεν ενοχληθεί, ακολουθεί συγκεκριμένη “ρουτίνα” στις καθημερινές της μετακινήσεις. Χρησιμοποιεί την ίδια όχθη ρεματιάς, τον ίδιο δασικό δρόμο ή το ίδιο μονοπάτι για τις μετακινήσεις της, για να πάει στη φωλιά της και τους ίδιους οπωρώνες για να βρει φρούτα ή άλλα σημεία που έχει ξαναβρεί τροφή.

- Εφόσον κινούμαστε σε μια περιοχή με παρουσία αρκούδας κάνουμε την παρουσία μας αισθητή δημιουργώντας θόρυβο, πχ μιλώντας μεταξύ μας ή τραγουδώντας ή χρησιμοποιώντας μια σφυρίχτρα, αν κάνουμε άθληση, όπως τρέξιμο. Αν η αρκούδα μας ακούσει ή μας μυρίσει θα φροντίσει να φύγει πριν καν αντιληφθούμε την παρουσία της. Χρησιμοποιούμε κυρίως τους υπάρχοντες δασικούς δρόμους και μονοπάτια και αποφεύγουμε τηδιέλευση μέσα από πυκνή βλάστηση. Αν έχουμε σκύλο τον κρατάμε δεμένο.

- Εφόσον την συναντήσουμε, μένουμε ακίνητοι, κρατάμε την ψυχραιμία μας και αφήνουμε χώρο στο ζώο για να απομακρυνθεί. Προσπαθούμε να οπισθοχωρήσουμε αργά προς την αντίθετη κατεύθυνση, αναγνωρίζοντας την «κυριαρχία» της στο χώρο και δεν τρέχουμε ή κάνουμε ενέργειες που μπορεί να θεωρήσει ως απειλή (πετάμε πέτρες, κατευθυνόμαστε προς το ζώο κλπ). Αν βρισκόμαστε σε όχημα παραμένουμε σε αυτό δεν την πλησιάζουμε αναπτύσσοντας ταχύτητα ή την ακολουθούμε αν συνεχίσει να περπατάει στην οδό.

- Σε περίπτωση στενών χώρων δημιουργούμε χώρο διαφυγής για την αρκούδα και δεν της “κόβουμε” το δρόμο.

- Η όρθια στάση δεν είναι δείγμα επιθετικότητας αλλά ανίχνευσης του χώρου. Αν συναντήσουμε μια αρκούδα και σταθεί στα πίσω πόδια είναι για να ανιχνεύσει και να αποφασίσει τον δίοδο διαφυγής της.

- Οι πιο συνηθισμένες περιπτώσεις για εκδήλωση κάποιας μορφής επιθετική συμπεριφορά είναι:
 - i) Να είναι θηλυκή αρκούδα με μικρά, οπότε να θέλει να προστατεύσει τα μικρά της.
 - ii) Να είναι κοντά στο πτώμα ενός ζώου, οπότε να θέλει να προστατέψει το φαγητό της.
 - iii) Να αιφνιδιαστεί από την παρουσία μας χωρίς να μας έχει αντιληφθεί.

- Μην αφήνετε σκουπίδια που έξω από τους κάδους απορριμμάτων ή τους κάδους ανοιχτούς.

- Μην πετάτε σκουπίδια, άλλες τροφές ή υπολείμματα νεκρών ζώων ή σοδειάς ανεξέλεγκτα.

- Φροντίστε για την έγκαιρη συγκομιδή καρπών που βρίσκονται εντός ή πλησίον οικισμών, ώστε να είναι δύσκολη η ανεύρεση τροφής από το ζώο.

- Να εγκατασταθεί φωτισμός περιμετρικά των οικοπέδων, αποθηκών, θερμοκηπίων ή κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων.

- Όσοι έχουν οικόσιτα ζώα να φροντίζουν για την ασφάλειά τους ειδικά κατά τις νυχτερινές ώρες. Το ίδιο ισχύει και για τις τροφές των ζώων.

- Αποτελεσματικές μέθοδοι αποτροπής ζημιών σε καλλιέργειες, κυψέλες, ή πτηνοκτηνοτροφικές εγκαταστάσεις είναι η τοποθέτηση ηλεκτροφόρας περίφραξης ή η χρήση σκύλων φύλαξης.

- Οι ζημιές που προκαλούνται από την αρκούδα αποζημιώνονται από τον (ΕΛΓΑ) για τους ασφαλισμένους αγρότες και κτηνοτρόφους.
- Η ενημέρωση της Δασικής Υπηρεσίας, του Δήμου και της Αστυνομίας για περιστατικό εμφάνισης αρκούδας θα πρέπει να είναι άμεση.
- Τονίζεται ότι η καφέ αρκούδα είναι απόλυτα προστατευόμενο είδος με βάση την εθνική νομοθεσία [άρθρο 258, παρ. 2ε και 2ζ (ΝΔ 86/69) του Δασικού Κώδικα], ενώ περιλαμβάνεται και ως είδος προτεραιότητας στα παραρτήματα II και IV της Οδηγίας των Οικοτόπων (92/43/ΕΟΚ). Επίσης, περιλαμβάνεται στο παράρτημα II της Σύμβασης της Βέρνης ως είδος υπό αυστηρή προστασία, ενώ το εμπόριό της καθώς και το εμπόριο τμημάτων της απαγορεύεται σύμφωνα με τη Σύμβαση CITES.